

Kroniky a kronikáři města Miletína

Miletínská historie bezprostředně souvisí se jmény badatelů, jakými byli Josef Špringer, Jan Nepomuk Lhota nebo Josef Ladislav Jandera. Z jejich usilovné práce vzešly dvě publikované monografie a rozsáhlé rukopisné dílo, které staví nejen na dochovaných archivních pramenech, ale především na zápiscích a sebraných zprávách miletínských lidových písmáků a kronikářů. A právě osoby a dílo nejvýznamnějších z nich má přiblížit následující seriál.

1. Ignác Dominik Baudisch

Polovina osmnáctého století. Již sto let uplynulo od konce třicetileté války a důsledná rekatolizace stále ještě nedosáhla svých cílů. Nejde však zdaleka už jen o pronásledování jinověrců. Citelným praktickým nedostatkem zůstává dosud neobnovená síť venkovské katolické farní správy, jejímuž doplnění brání nedostatek finančních prostředků a zejména nedostatek schopných a zkušených kněží. Mnoho farních beneficí tak zůstává neobsazeno, faráři se na nich střídají, farnosti slučují, řada kněží či řeholníků dojíždí z daleka.

Nejinak tomu bylo i v Miletíně, kde se situace na místní faře ustálila až v první polovině 18. století. A k definitivnímu urovnání farních záležitostí došlo ještě později, až když majitelka panství Marie Anna, tehdy hraběnka z Kolovrat, rozená z Magni, přivedla na miletínskou farnost nového kněze, dosavadního kaplana z Merksdorfu (dnešní Zdoňov) na svém adršpašském panství. Byl jím třicetiletý trutnovský rodák Ignác Dominik Baudisch.

Prostředí, do kterého na jaře 1752 přišel, nebylo pro kněze nijak lákavé: stará dřevěná fara,

chátrající kostel a zádušní majetek tak prořídlý, že jen těžko mohl zajistit faráři slušnou obživu. Ale s tím tehdy každý kněz musel počítat. Záleželo na dobrotě patrona a farářově přičinlivosti, aby se stav změnil k lepšímu. A vrchnost se tentokrát snažila: nechala postavit novou patrovou faru se zděným přízemím, opravit kostel a faráři i farnosti zajistila dostatečný a stálý příjem.

Ignác Dominik Baudisch se také snažil. Jeho generace kněží byla vychovávána k dalšímu a cílenému upevňování postavení římskokatolické církve. V tomto ohledu byl realista, byl si vědom, že čeho se farnosti dostává teď, nemusí a nejspíš nebude trvat věčně. Věděl, že jen *litera scripta manet*, napsané zůstává, a začal proto psát pamětní knihu, do níž zamýšlel zapsat a navěky zaznamenat všechny odkazy, dary, platy a zisky, které miletínské záduší získalo. A nejen to. Zapsat také jaké má farář mezi lidmi postavení, jak se k němu chová patron, neopomenout žádné příkoří či bezpráví, které se vůči faře událo, aby to mohli jeho nástupci jednou patřičně využít pro svoji potřebu.

Baudischova pamětní kniha se dochovala do dneška a je uložena ve Státním okresním archivu v Jičíně jako *Liber memorabilium Ecclesia Parochialis Miletinensis et Filialis Rubro Tržemeschnensis* (Pamětní kniha farního kostela miletínského a filiálního červenotřemešského). Je vázána z 282 listů papíru různé kvality do polokožené vazby. Psána je převážně latinsky, částečně německy, jen několik málo zápisů je českých. Po Baudischově smrti do ní později zapisoval rovněž farář Jan Arnold.

První složky papíru popsal Ignác Dominik Baudisch v čer-

venci roku 1752. Po předmluvě výzvě k budoucím čtenářům, která osvětluje důvody založení pamětní knihy a uvozuje její obsah, následují zápisy, které mají zdokumentovat stav farního majetku. Jsou to zejm. tzv. erekční instrument farního beneficia, přehled povinných desátků a závazných fundací. Dále příjmy kostela (kostel byl dle kanonického práva samostatným právním subjektem), soupis mobiliáře, přehled příjmů kantora, kostelníka a zvoníka. Dále majetek a příjmy filiálního kostela v Červené Třemešné a nové kaple v Lázních. Většinou se jedná o opisy listin, které se do dnešních dnů již nedochovaly.

Již od roku 1757 se mezi Baudischovými úředními a finančními záznamy objevují výjimečně též kronikářské zápisky. Například zmínka o tom, že toho roku byly vysázeny lípy kolem náměstí a kostela a k Bažantnici švestková alej nebo zprávy o návštěvách vrchnosti v Miletíně. Hlavní pozornost však Baudisch stále věnuje kostelu a farnosti. Mimořádně cenným je proto například zápis, který informuje o otevření kostelní krypty v roce 1769, ve kterém Baudisch bezprostředně zaznamenává autentické údaje o identifikovaných pohřbech. V pamětní knize lze také nalézt jednoduchý popis budovy kostela a některých epigrafických památek, zejm. nápisů a znaků na zvonech, nebo zmínky o svěcení soch a nápisech na jejich podstavcích. Nechybějí zprávy o požárech, nebo o počasí.

Ignác Dominik Baudisch psal svoji pamětní knihu na volné složky papíru, bez nějakého věcného členění nebo plánu. Když později nechal farář Jan Arnold Baudischovy zápisky

svázat, dostaly se mezi ně rovněž jeho různé drobnější poznámky a koncepty. K nejcennějším patří bezpochyby popisy událostí z období sedmileté války a hladomoru z let 1771 – 72. Svou bezprostředností jsou působivé zejména spontánní poznámky

královéhradecké biskupství, které jej nechalo vložit do zemských desk, jako trvalé příslušenství miletínského panství. Tím se ovšem Baudisch dostal do nemilosti patronky Marie Anny, nyní již hraběnky z Morzinu. Velkostatek, který v té době trpěl vážnými

kostnicí shořela. Baudischův náhrobní kámen dodnes najdeme u východní zdi presbytáře kostela.

Josef Špringer rád hovořil o Ignáci Dominiku Baudischovi jako o prvním dějepisci Miletína. S tímto názorem je ovšem těžké souhlasit: z pamětní knihy je zřejmé, že historie Baudische zajímala pouze v rozsahu jeho povinností a pokud se bezprostředně dotýkala jeho farnosti a kostela. Přestože pravděpodobně poskytl informace o Miletíně soudobým badatelům, zejm. archeologovi Karlu Josefu z Bienenbergu, zůstává otázkou, zda se vůbec seznámil s jeho publikovaným dílem a zejm. prvním popisem miletínských dějin v Bienenbergově *Versuch über einige merkwürdige Alterthümer im Königreich Böhmen* (třetí díl z r. 1785). V každém případě ještě nepovažoval za vhodné historické informace o Miletíně, obsažené v této publikaci, nějak komentovat, nebo aspoň zaznamenat ve své pamětní knize, tak jak to později dělali jeho nástupci a kronikáři obroze-neckého období. Byl především svědomitým knězem a duchovním správcem.

Poslední poznámku napsal Ignác Dominik Baudisch do pamětní knihy nedlouho před svojí smrtí. Pod zápis psaný kaplanem a poté i Baudischovým nástupcem Josefem Kupkou připojil roztřesenou rukou svůj podpis. Nelze se nepozastavit nad dojemnou skutečností, že starý farář, který psal celý život latinšky a nepodepisoval se jinak než jako *parochus*, nebo *curatus*, se naposledy zvěčnil česky, jako „I. D. Baudisch, fararz“.

autor článku: Jan Hlavatý

Příště: František Žába

Kurz gesasste Denkwürdigkeiten z let 1762 – 1771, kde najdeme mj. popis vypjaté situace z července 1762, kdy byl Miletín napaden drancujícím oddílem pruských husarů. Baudisch se aktivně účastnil vyjednávání s nepřítelem a připsal si zásadní zásluhu za záchranu města před vypálením. Zápis o tom je psán zřejmě v rozrušení, a proto je velmi špatně čitelný.

Jak bylo uvedeno výše, Baudisch sledoval psaním pamětní knihy zejména praktické cíle: zaznamenání a pojištění farního a kostelního majetku a příjmů. O to však usiloval i jinak. Dokument, kterým patronka Baudischovi potvrdila jeho příjmy, předal na

finančními potížemi, tím totiž byl zatížen o další trvalou pohledávku a klesla tak jeho tržní hodnota.

Ani s příštím majitelem panství Josefem Janem Sosnovcem (od roku 1766), svobodným pánem z Vlkanova, nevycházeli Baudisch v dobrém. Těšil se ale naopak velké přízni svých farníků, kteří mu nezapomenuli, jak se zachoval při pruském vpádu v roce 1762 a jak je podporoval ve hladovém období na počátku 70. let. Až do své smrti 23. dubna 1795 byl Baudisch v Miletíně velice váženou osobou. A také po ní. V roce 1821 byly jeho kosti vyzvednuty z hrobu a lebka položena na oltář v kostnici. Tam ležela až do roku 1846, kdy i s